
Índex

PRESENTACIÓ, Daniel R. Altschuler	13
PRÒLEG A LA PRIMERA EDICIÓ, Eduard Salvador.....	15
PREFACI	19
Capítol 1. Astronomia: objectius i història	21
1.1 Què és l'astronomia?.....	21
1.2 Introducció històrica	22
1.3 L'astronomia antiga.....	22
1.3.1 Els observatoris neolítics i de l'edat del bronze	22
1.3.2 L'astronomia en les grans civilitzacions antigues.....	24
1.3.3 L'astronomia grega	25
1.4 L'astronomia en l'edat mitjana	32
1.5 El naixement de l'astronomia moderna	32
1.5.1 Nicolau Copèrnic (1473-1543).....	32
1.5.2 Tycho Brahe (1546-1601).....	34
1.5.3 Johannes Kepler (1571-1630).....	36
1.5.4 Galileo Galilei (1564-1642).....	37
1.5.5 Isaac Newton (1643-1727)	38
1.6 El desenvolupament de l'astronomia observacional.....	39
1.7 El naixement de l'astrofísica.....	41
Capítol 2. Astronomia esfèrica.....	45
2.1 Introducció	45
2.1.1 Constel·lacions.....	46
2.1.2 El nom dels estels i els catàlegs	46
2.2 La Terra.....	48
2.3 L'esfera celeste.....	49
2.3.1 El sistema de coordenades horitzontals	51
2.3.2 El sistema de coordenades equatorials	52
2.3.3 El sistema de coordenades eclíptiques.....	56

2.4 Correccions a les coordenades	62
2.4.1 Precessió	62
2.4.2 Nutació.....	64
2.5 Paral·laxi diürna i anual	65
2.6 La mesura del temps	68
2.6.1 Dia sideri i la rotació de la Terra.....	68
2.6.2 El temps solar o sinòdic. Dia solar vertader	69
2.6.3 L'equació de temps	71
2.7 El calendari	74
2.8 Transformació de coordenades	75
2.8.1 Transformació general	75
2.8.2 Canvi entre coordenades horitzontals i horàries.....	77
2.8.3 Canvi entre coordenades equatorials i eclíptiques.....	79
Capítol 3. Moviment dels astres.....	81
3.1 Equacions de moviment.....	81
3.2 Propietats generals del moviment	83
3.2.1 Moment angular.....	83
3.2.2 Vector de Runge-Lenz	83
3.2.3 Energia.....	84
3.2.4 Relació entre les quantitats conservades.....	84
3.3 Equacions de les òrbites.....	85
3.4 Lleis de Kepler.....	87
3.5 El problema de dos cossos	90
Capítol 4. El Sistema Solar.....	93
4.1 Característiques generals	93
4.2 Formació del Sistema Solar o cosmogonia.....	95
4.3 Geometria de les posicions planetàries.....	97
4.3.1 Moviment retrògrad dels planetes	97
4.3.2 Configuracions geomètriques i condicions de visibilitat dels planetes	98
4.4 El Sol, el nostre estel.....	101
4.4.1 Interior	101
4.4.2 L'atmosfera.....	101
4.4.3 Activitat	104
4.5 El nou Sol.....	107
4.5.1 L'interior solar	108
4.5.2 L'atmosfera solar	109
4.6 Mercuri, l'escalfor del Sol	110
4.7 Venus, el planeta germà	111
4.8 La Terra, la nostra nau.....	111
4.8.1 Atmosfera	111
4.8.2 Edat de la Terra.....	114
4.8.3 Estructura interna.....	115

4.9	La Lluna	118
4.9.1	Moviments de la Lluna.....	119
4.9.2	Rotació i libracions de la Lluna	121
4.9.3	Fases lunars	122
4.9.4	Eclipsis	124
4.10	Marees	127
4.11	Mart, el planeta roig	129
4.12	Els asteroides, els petits cossos	131
4.13	Júpiter, el gran	132
4.13.1	L'interior de Júpiter	133
4.13.2	Estructura dels núvols	135
4.14	Saturn, la bellesa del fred	135
4.15	Urà, la llarga nit.....	136
4.16	Neptú, la precisió còsmica	136
4.17	El cinturó de Kuiper	137
4.17.1	Plutó, el fons profund.....	138
4.17.2	Eris, la discòrdia.....	139
4.18	Cometes, visitants de les fronteres	140
4.18.1	El cometa Shoemaker-Levy 9	140
4.18.2	El cometa Halley	141
4.18.3	El núvol d'Oort	142
4.19	Origen de les atmosferes planetàries.....	142
4.20	Altres sistemes planetaris.....	144
4.20.1	Tècniques de detecció	144
4.20.2	Exoplanetes	145
4.20.3	Nans marrons i planetes gegants.....	147
Capítol 5. La radiació i el seu estudi		149
5.1	Natura de la llum.....	149
5.2	Matèria i radiació	152
5.3	Magnituds.....	155
5.4	Línies espectrals.....	157
5.5	Efecte Doppler	159
5.6	Els telescopis.....	161
5.6.1	Telescopis per a ús visual: augments i lluminositat.....	161
5.6.2	Refractors i reflectors	163
5.6.3	Paràmetres fonamentals d'un telescopi	165
5.6.4	Muntures.....	166
5.7	Tècniques d'observació.....	169
5.7.1	Astrometria	169
5.7.2	Fotometria.....	169
5.7.3	Espectroscòpia.....	170
5.8	Instrumentes i detectors	170
5.8.1	Fotografia.....	170
5.8.2	Fotòmetres fotoelèctrics	171
5.8.3	Dispositius de càrrega acoblada	171
5.8.4	Espectrògrafs	172

Capítol 6. Els estels	175
6.1 Introducció	175
6.2 Paràmetres estel·lars.....	175
6.2.1 Masses.....	175
6.2.2 Lluminositats	176
6.2.3 Temperatura efectiva.....	177
6.2.4 Radis	177
6.3 Classificació espectral.....	178
6.4 Diagrama de Hertzsprung-Russell	179
6.4.1 Diagrama H-R de cúmuls estel·lars	181
6.5 Relació massa-lluminositat	181
6.6 Estructura estel·lar.....	182
6.6.1 Equació d'estat.....	183
6.6.2 Equilibri hidrostàtic	183
6.6.3 Balanç energètic.....	186
6.6.4 Gradient de temperatura.....	187
6.7 Equacions d'estructura estel·lar	188
6.7.1 Models estel·lars	188
6.8 Fonts d'energia estel·lar	190
6.9 Evolució estel·lar.....	193
6.9.1 Temps característics.....	193
6.9.2 Formació estel·lar	195
6.9.3 Etapa en seqüència principal	197
6.9.4 Evolució cap a gegant roig	197
6.9.5 Últimes etapes evolutives	197
 Capítol 7. Astronomia galàctica	 201
7.1 Introducció	201
7.2 Estructura i característiques generals de la Galàxia.....	201
7.2.1 Disc, bulb i halo.....	201
7.2.2 L'estructura espiral.....	203
7.2.3 El Sol en la Galàxia: massa del sistema.....	203
7.3 La fase difusa de la Galàxia	205
7.3.1 Pols interestel·lar.....	205
7.3.2 Gas interestel·lar	206
7.4 Agrupacions estel·lars	207
7.4.1 Associacions estel·lars	207
7.4.2 Cúmuls estel·lars.....	208
7.5 Indicadors de distància.....	209
7.5.1 Moviment coherent dels estels en agrupacions	209
7.5.2 Seqüència principal i diagrama H-R.....	211
7.5.3 Estels cefeïdes i altres patrons de lluminositat	212
7.6 Coordenades galàctiques.....	215

Capítol 8. Astronomia extragalàctica	217
8.1 El descobriment d'altres galàxies	217
8.2 Classificació de les galàxies.....	218
8.2.1 Galàxies el·líptiques.....	218
8.2.2 Galàxies espirals	219
8.2.3 Galàxies irregulars	220
8.3 La distribució de la matèria a les galàxies	221
8.3.1 Poblacions estel·lars.....	221
8.3.2 La matèria fosca a les galàxies espirals	221
8.4 Galàxies actives	223
8.4.1 Quàsars	224
8.4.2 Galàxies Seyfert.....	225
8.4.3 Radiogalàxies.....	226
8.4.4 Forats negres supermassius.....	226
Capítol 9. Cosmologia	229
9.1 Introducció històrica	229
9.2 Estructura còsmica	230
9.3 L'expansió de l'univers.....	232
9.3.1 La llei de Hubble	232
9.3.2 Model d'expansió	235
9.3.3 L'edat de l'univers	236
9.3.4 La densitat crítica.....	237
9.3.5 Equacions cosmològiques.....	241
9.4 La radiació de fons.....	243
9.5 Densitat de matèria i densitat de radiació	247
9.6 L'univers primitiu	248
9.6.1 L'era dels hadrons i l'era dels leptons.....	249
9.6.2 L'abundància dels materials lleugers	250
9.7 La paradoxa d'Olbers.....	251
TAULES.....	255
IL·LUSTRACIONS	265
BIBLIOGRAFIA.....	289
ÍNDEX ANALÍTIC	293